Datum
2022-03-18

Ärendebeteckning
101-83928-2021

Infrastrukturdepartementet
remissvar@regeringskansliet.se

Remiss om It-driftsutredningens slutbetänkande " Säker och kostnadseffektiv IT-drift-förslag till varaktiga former för samordnad statlig IT-drift" (SOU 2021:97)

Er beteckning: Dnr I2021/03265

Länsstyrelsens utgångspunkt

Länsstyrelserna har sedan 15 år tillbaka en gemensam IT-drift. Uppdraget att samordna IT-driften gav regeringen genom Finansdepartementet till länsstyrelserna i regleringsbrevet för budgetår 2007 (Fi2007/8545). Länsstyrelsernas IT-avdelning är organiserad under Länsstyrelsen i Västra Götaland. Det finns en överenskommelse om gemensam IT-organisation mellan Länsstyrelsen i Västra Götalands län och övriga länsstyrelser.

Länsstyrelsen i Stockholms län besvarar remissen med utgångspunkt i sin roll som föreslagen stödmyndighet inom området säkerhetsskydd samt som användare av den samordnade IT-drift som tillhandahålls av Länsstyrelsen i Västra Götalands län.

Länsstyrelsen i Västra Götalands läns remissvar utgår från deras roll som tillhandahållare av samordnad IT-drift. Remissvaret är framtaget i samverkan och Länsstyrelsen i Stockholms län instämmer i det som Länsstyrelsen i Västra Götaland för fram.

Länsstyrelsens samlade bedömning

Länsstyrelsen i Stockholms län tillstyrker betänkandets förslag på utformning av samordnad IT-drift. Nedan redovisar länsstyrelsen några områden där modellen behöver förtydligas. Författningar och uppdrag bör därför utformas så att den samordnande myndigheten får utrymme att i samverkan med övriga myndigheter utforma modellen för samordnad IT-drift på ett ändamålsenligt sätt. Det är också viktigt att man i det fortsatta arbetet tar tillvara på upparbetad kunskap, arbetssätt och kontaktvägar och bygger vidare på detta.

11.3 Aktörer: uppgifter, ansvar och roller

Enligt länsstyrelsens mening är betänkandets förslag till uppbyggnad av ansvar och roller i grunden bra. Modellen är dock svår att överblicka och i vissa delar riskerar den att bli svårnavigerad och alltför administrativ tung. I vissa delar reglerar förslaget också

uppbyggnaden av modellen i alltför stor detalj. Modellen bör gå att anpassa utifrån erfarenheter och lärdomar samt förändringar i omvärlden. Inom statsförvaltningen finns det vidare lång erfarenhet av att samverka kring den här typen av frågor. Den kunskapen behöver tas tillvara i arbetet med hur modellen byggs upp.

Länsstyrelsen anser därför att i det fortsatta arbetet bör betänkandets förslag användas som utgångspunkt, men att det behöver finnas möjligheter för den samordnande myndigheten att, i samverkan med de i modellen angivna myndigheterna, anpassa modellen utifrån praktiska förutsättningar och behov.

Myndigheter som inte ingår i den samordnade IT-driften

Länsstyrelserna kommer i ett inledande skede inte vara en del av den samordnade IT-driften eftersom deras IT-drift samordnas genom Länsstyrelsen i Västra Götaland. Den senare myndigheten föreslås inte bli en av leverantörsmyndigheterna inom ramen för det samordnade statliga tjänsteutbudet.

Myndigheter som inte är anslutna till det samordnade statliga tjänsteutbudet har inte en tydlig plats i modellen. Detta trots att de har samma behov av att kunna föra fram behov och få stöd på området som anslutna myndigheter har.

Behovsinsamling

Länsstyrelsen anser att det är bra att den samordnande myndigheten får i uppdrag att sammanställa och analysera vilket behov av stöd och it-driftstjänster som statliga myndigheter har. Det finns ett stort behov av samverkan och samordning på det här området och lösningen med en utpekad myndighet som har det övergripande ansvaret borde kunna lösa detta.

När den föreslagna modellen för hur behov ska samlas upp och förmedlas beskrivs närmare i betänkandet, framstår den dock som spretig och administrativt tung. Inte heller här finns det ett tydligt forum för myndigheter som inte är anslutna till det samordnade tjänsteutbudet att föra fram sina behov kopplade till exempel upphandlade tjänster. De myndigheter som ingår i modellen föreslås fördelas i en rad olika forum som inte ska samverka med varandra. På samma sätt ska privata aktörer enligt förslaget inte ha direkt kontakt med den samordnande myndigheten, trots att det är den som har ansvar för den tekniska och rättsliga kravställningen, utan föreslås ha sin kontaktyta gentemot Kammarkollegiet.

För de myndigheter som är anslutna till någon av leverantörsmyndigheterna är den främsta kontaktytan för samverkan och behovsinsamling med respektive leverantörsmyndighet. Enligt betänkandet, se bland annat sida 335, så ska eventuellt nya och

ändrade behov i första hand lösas genom att leverantörsmyndighetens tjänsteutbud utökas eller ändras. Först när det uppstår ett behov som ska lösas utanför aktuell leverantörmyndighetsförmåga ska det lyftas till den samordnande myndigheten. Med en sådan här lösning finns det en stor risk att gemensamma behov inte upptäcks i tid och att leverantörsmyndigheterna missar effektiviseringsvinster genom att var och en förväntas lösa samma behov inom ramen för sitt eget uppdrag. Eftersom de anslutna myndigheterna inte ska fördelas mellan leverantörsmyndigheterna utifrån vilken sektor de tillhör, kan det också bli så att behov som gäller för samtliga myndigheter inom en och samma sektor framstår som unika behov gentemot respektive leverantörsmyndighet.

Att skapa en bra modell för samverkan och behovsinsamling bör vara prioriterat för den samordnande myndigheten. Det är också enligt länsstyrelsens mening önskvärt att den får utrymme att utforma modellen på det sätt som svarar mot målet och syftet med den samordnade it-driften på bästa sätt.

10.4 Tjänsteutbud inom den samordnade statliga it-driften samt 11.8.1 Behovsstyrd och samordnad upphandling av tjänster inom samordnad statlig IT-drift.

Länsstyrelsen tillstyrker att den samordnande myndigheten ska få i uppgift att ansvara för behovsinsamling och teknisk och rättslig kravställning inför Kammarkollegiets ramavtalsupphandlingar av tjänster inom samordnad statlig it-drift. Utifrån myndighetens övergripande uppdrag inom modellen kommer de vara väl ägnade att utföra denna uppgift.

För länsstyrelsen framstår det dock som otydligt hur dessa ramavtalsupphandlingar är tänkta att förhålla sig till de behov som myndigheter som inte är en del av den samordnade modellen har. Även leverantörsmyndigheterna kommer att ha behov av att upphandla tjänster från privata leverantörer för att kunna tillhandahålla sina it-driftstjänster. Detsamma gäller för de myndigheter som står helt utanför modellen. Som nämnts ovan gäller detta för länsstyrelserna.

Mot bakgrund av detta behöver även dessa myndigheter har möjlighet att avropa på Kammarkollegiets ramavtal inom området. Det är också viktigt att dessa myndigheters behov tas med i den samordnande myndighetens arbete inför den tekniska och rättsliga kravställningen inför upphandlingarna.

Att avropa it-driftstjänster på ett av Kammarkollegiets ramavtal ställer höga krav på kompetens för att kunna ställa rätt rättsliga och tekniska krav. Det finns i modellen inte någon myndighet som har en utpekad

roll att tillhandahålla sådant stöd på en generell nivå. Enligt betänkandet är målet att myndigheter genom vägledning och stöd från den samordnande myndigheten ska kunna fatta beslut om lämplig driftsform, se avsnitt 11.5.1 (sida 332). Ingen myndighet föreslås dock få i uppdrag att ge vidare vägledning för de myndigheter som väljer utkontraktering till en privat leverantör. Länsstyrelsen föreslår därför att den samordnande myndighetens uppdrag vidgas till att ge stöd även på detta område.

11.10.3 Stöd- och expertmyndigheter

Riksarkivet bör få ett uppdrag som stöd- och expertmyndighet

Utkontraktering av it-drift väcker frågor om hantering av allmänna handlingar från ett arkivperspektiv. Det kan handla om allt från utpekande av arkivansvar till teknisk kravställning på tjänster för att uppfylla arkivregelverkets krav. Enligt länsstyrelsens mening behöver därför även Riksarkivet pekas ut som en stöd- och expertmyndighet som den samordnande myndigheten ska samverka med.

Länsstyrelserna som stöd- och expertmyndigheter

Länsstyrelsen tillstyrker att de länsstyrelser som är tillsynsmyndigheter enligt säkerhetsskyddslagen utses till stöd- och expertmyndigheter och ges i uppgift att samverka med den samordnande myndigheten i frågor som rör it-drift. Det är dock inte helt tydligt för länsstyrelsen vilken roll myndigheten förväntas ta som stödmyndighet inom dessa frågor. SÄPO och Försvarsmakten har som samordningsmyndigheter ansvaret för att ge stöd och vägledning enligt säkerhetsskyddslagen. Det är också de myndigheterna som tar fram den typ av vägledningar och material som verkar vara avsikten att stödmyndigheterna ska bidra med.

Vid sidan av SÄPO, Försvarsmakten och berörda länsstyrelser har dessutom ett antal andra myndigheter i uppdrag att utöva tillsyn över enskilda verksamhetsutövare. Därutöver står Länsstyrelserna för egen del under SÄPO:s tillsyn. Sammantaget kan de olika aktörernas roller inom säkerhetsskyddet få betydelse vid fördelningen av uppgifter och ansvar mellan de föreslagna stödmyndigheterna.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsöverdirektör Åsa Ryding med jurist Anna Månsson Nylén som föredragande. I den slutliga handläggningen har också chefsjurist Lena Johansson, enhetschef Eva Nodling och avdelningschef Helena Remnerud medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.